

[Christmas Møller.]

er repræsenteret ved Kredsvalg. For Socialdemokraterenes Vedkommende vil i første Omgang 346 901 Stemmer være repræsenteret ved Kredsmandater, medens 150 205 skal gaa i Angst og Bæven for, hvorledes de bliver repræsenteret; og for Venstre er Tallene 257 743 og 120 394.

Lægger man nu alle disse Stemmetal sammen paa dem, som ikke er blevet repræsenteret direkte ved Kredsvalg, vil man se, at af de 1 337 647 Stemmer, som blev afgivet ved Valget i 1926, er blandt de 80 Mandater de 687 136 ikke repræsenteret, altsaa mere end 50 pCt. Saa kan man jo godt kalde det, at Valgloven giver større Simpelt og Klarhed; men den giver det for nogle privilegerede Vælgere, som end ikke er Halvdelen af dem, der har afgivet Stemmer.

Saa taler man videre om, at denne Valgmaade er simpel. Lad os da ganske kort se paa en Sammenligning mellem Valgmaaden af 1920 og Valgmaaden i Forslaget her. Ved Valgmaaden af 1920 skal man fordele Kreds- og Amtsmandaterne ved Forholdstalvalg i Amter eller Storkredse. Dernæst skal man foretage en Beregning af Tillægsmandaterne og Fordeling af disse til Partierne. Dernæst skal man fordele Tillægsmandaterne paa Partier og Omraader, og endelig skal man fordele paa de enkelte Storkredse og Amtskredse de Mandater, som er udregnet ved de foregaaende Beregninger. Det er i alt fire Beregninger. Hvordan er det nu med den højtærede Ministers Forslag? Der er Beregningernes Antal 5; ikke fire som i den gældende Valglov, men 5. Thi man skal i Forvejen foretage en Beregning angaaende de 25 Mandaters Fordeling paa Omraader; og saa skal vi have Enkeltmandskredsvalgene; saa skal vi foretage en Beregning af de 25 Tillægsmandater, dernæst en Beregning af de 15 Tillægsmandater paa Partierne og dernæst en Beregning af de 15 Tillægsmandater paa Omraaderne. Ja, simpelt og klart er det: 4 Beregninger paa den ene Side, men 5 paa den højtærede Ministers Forslags Side.

Jeg kommer dernæst til det Spørgsmaal, som jeg allerede har berørt, om dette Forslag er grundlovsstridigt, eller i hvert Fald, om det er grundlovsmedholdeligt. I Grundlovens § 32 hedder det:

„Til Sikring af en ligelig Repræsentation af de forskellige Anskuelse blandt Vælgerne bestemmer Valgloven Valgmaaden og de nærmere Regler for

Valgrettens Udøvelse, herunder, hvorvidt Forholdstalsvalgmaaden skal føres igennem i eller uden Forbindelse med Valg i Enkeltmandskredse.“

Denne Bestemmelse i Grundloven siger ganske klart, at man i Valgloven har Lov til at bestemme, at Valget skal ske i Forbindelse med Enkeltmandskredse; det behøver ikke at være det, men det har Lov til at være det. Men Grundloven siger lige saa tydeligt — og jeg tror ikke, jeg tager fejl, naar jeg siger, at en af vore mest ansete Rigsdagsmænd her i Landet i det sidste halve Hundrede Aar, Venstres Ordfører i Landstinget, Jørgen Pedersen, havde en ganske tilsvarende Anskuelse: at Grundlovens § 32 indfører Forholdsmæssighed, og at det vil være i Uoverensstemmelse med Grundloven, hvis man har en Valglov, som i overmaade mange Tilfælde meget let kunde føre til store Uligheder Partierne imellem.

Og nu giver det sig af sig selv, at det System, som Indenrigsministeren her har bygget op: 80 Enkeltmandskredse og kun 40 Tillægsmandater, meget nemt kan føre til store Uretfærdigheder. Det vilde være meget nemt at konstruere overmaade mange Eksempler, hvor de 40 Tillægsmandater retfærdsmæssigt aldeles ikke slaar til.

Jeg skal kun gøre et eneste Tankeeksperiment, nemlig dette, at Stillingen i Landets Kredse, jævnt fordelt over dem alle 80, var nøjagtig den samme, som Stillingen er politisk i Landet som Helhed, at Socialdemokratiet i hver eneste Kreds havde ca. 37 pCt. af Stemmerne, Venstre 28 pCt. o. s. v., saa er det klart, at Socialdemokratiet fik samtlige 80 Kredsmandater, og 40 Tillægsmandater slog ikke til. Man kan sige, at dette er konstrueret, men man vil ikke kunne bestride, at det System, som Indenrigsministeren foreslaar, meget nemt vil kunne komme hen i den Retning; det kan det System, vi har i Dag, aldeles ikke, thi det System, vi har i Dag, er i Realiteten Forholdstalsvalg i Amtskredse med Tillægsmandater.

Jeg skal gaa et Skridt videre og nævne nogle ganske enkelte Tal og skal da gøre opmærksom paa, at hvis Socialdemokratiet havde 15 000 Stemmer flere i følgende 12 Kredse, jeg nu nævner — jeg nævner Kredsene og Stemmetallet —: Københavns 3die 800, Frederiksborg 3die 1 400, Holbæk 1ste 1 700, Holbæk 2den 1 600, Sorø 1ste 1 300, Sorø 2den 700, Sorø 3die 1 650, Odense 4de 1 225, Aarhus 3die 700, Skanderborg 3die 800, Haderslev 1ste 800 og Randers